

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Філологічні зошити. Літературознавство:

ЗБІРНИК СТУДЕНТСЬКИХ
НАУКОВИХ СТАТЕЙ

ВИПУСК III

Рівне – 2015

ББК 83
Ф 54
УДК 82

Філологічні зошити. Літературознавство: зб. студ. наук. ст. Вип. III / ред. кол. Б. М. Кир'янчук [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2015. – 115 с.

У збірнику вміщені студентські наукові розвідки, результати бакалаврських та магістерських досліджень з актуальних проблем українського літературознавства, теорії літератури, компаративістики та методики викладання української літератури. Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, студентами, вчителями-словесниками.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри української літератури
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 3 березня 2015 р.)

Рецензент:

КРИЛОВЕЦЬ А.О., кандидат філологічних наук, доцент (Національний університет «Острозька академія»).

Редакційна колегія:

ЗАХАРЧУК І.В., доктор філологічних наук, доцент;

БЕСТЮК І.А., кандидат філологічних наук, доцент;

КИР'ЯНЧУК Б.М., кандидат філологічних наук, доцент (головний редактор);

КИРИЛЬЧУК О.М., кандидат філологічних наук, доцент;

КРУПКА М.А., кандидат філологічних наук, доцент;

ТХОРУК Р.Л., кандидат філологічних наук, доцент.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

ЗМІСТ

БЛИЗНЮК ЛЮДМИЛА

Міфологічний символізм числа в літературі
високого модернізму 1920-1930-х років..... 7

БРИЧКА КАТЕРИНА

Питання екзистенції людини в епоху війни (за творами
І. Багряного «Людина біжить над прірвою», «Огненне коло»)..... 13

ГІЛЬ ЛЮДМИЛА

Демонологічно-містичний аспект української химерної прози
(на матеріалі роману-балади Валерія Шевчука «Дім на горі»)..... 18

ГЛУЩУК АНДРІЙ

Художньо-стильові пошуки Богдана-Ігоря Антонича
у збірці «Привітання життя»..... 23

ДИМАН ЮЛІЯ

Експліцитна та імпліцитна версії міжтекстової взаємодії
(Микола Хвильовий та Михайло Коцюбинський)..... 29

КРАСНОЛЮБА КАТЕРИНА

Проекції «нової жінки» у повісті Ольги Кобилянської «Нюба»..... 34

ЛЯСКОВЕЦЬ ЮЛІЯ

«Місто» В. Підмогильного та «Степовий вовк» Г. Гессе:
українсько-німецькі текстові паралелі 1927 року 38

МИКИТЮК НАТАЛІЯ

Митець і влада (за романом-хронікою «Хрещатий яр» Докії Гуменної).. 42

ПАРФЕНІЮК ІРИНА

Жанрові особливості роману Людмили Коваленко «2245»..... 49

ПАХНІЮК КАТЕРИНА

Повість «Предание о Гаркуше» як просвітительський проект
у творчій спадщині Григорія Квітки-Основ'яненка..... 53

ПОСЛАВСЬКА ІНЕСА

Дискурс божевілля в романі «Перехресні стежки» Івана Франка..... 59

ПРОЦИШИНА ЛІЛІЯ

Творчість Валер'яна Поліщука в контексті естетичних самоокреслень
української літератури 20-х років ХХ століття 65

РЯБУШИЦЬ НАТАЛІЯ	
Готичний роман Миколи Гоголя: жанрові модифікації.....	72
САЙКО ОЛЕНА	
Життєві стратегії протидії терору у романі Івана Багряного «Тигролови».....	76
САХНЕВИЧ ТЕТЯНА	
Між любов'ю та смертю: дилема героїв повісті Ольги Кобилянської «Земля»	81
СКОРОХОД (КУТІНОВА) МАРІЯ	
Іван Гонта як літературний персонаж Антона Нивинського.....	87
СОЗОНІК МАРІЯ	
Культурологічний матеріал у позакласному вивченні роману Юрія Косача «День гніву».....	93
ФЕДОРИШИНА ЛІЛІЯ	
Лірика Ліни Костенко і Белли Ахмадуліної (порівняльно-типологічний аналіз).....	98
ЧУБИК ВІТА	
Концепція жіночих персонажів у романі Володимира Лиса «Соло для Соломії».....	103
ШЕВЧУК ВІКТОРІЯ	
Міф про Ніобу в модерній та постмодерній версіях (повість «Ніоба» (1905) Ольги Кобилянської та роман «Діти Ніоби» (1996) Софії Майданської).....	107
ЯРОШ ТЕТЯНА	
Синтез мистецтв у творчості Михайла Коцюбинського (на основі етюдів «Цвіт яблуні»).....	112

CONTENTS

BLYZNIUK LIUDMYLA Mythopoetical Symbols Of Numbers In Literature Of High Modernism 1920-1930-th	7
BRYCHKA KATHERINE Problem with Existence of Man in War (on materials of novels <i>Lyudyna Bizhyt nad Prirvoyu (Man is Running along Abyss)</i> and <i>Ohnenne Kolo (Fire Ring)</i> by Ivan Bahrianyi).....	13
HYLL LIUDMYLA Mystical and Demonical aspect in the Ukrainian Magic Prose (on materials of novel <i>Dim na Hori (House on the Hill)</i> by Valeryi Schevchuk)...	18
HLUSCHUK ANDREW Art-style progressing in the Book <i>Pryvitannya Zhyttya</i> (<i>Welcome to Life</i>) by Bohdan Ihor Antonych.....	23
DYMAN YULIA Explicit and Implicit Version of Intertextual Relations (Myhajlo Kotcubinskiy and Mykola Khvyloviy).....	29
KRASNOLIUBA KATHERINE Projections of New Female Figure in Long Story <i>Niobe</i> by Olga Kobylanska.....	34
LYASKOVETS YULIA <i>Misro (City)</i> V.Pidmohylnoho and <i>Stepovyj Vovk (Steppenwolf)</i> H.Hesse: Ukrainian-German Text Parallels of 1927 Year.....	38
MYKHITYYUK NATALIA Artist and Power (on the Text of Novel-chronicle <i>Khreshchatyi Yar (Groyn Ravine)</i> by Dokija Humenna).....	42
PARFENIUK IRYNA Genre Features of Utopia 2245 by Lyudmila Kovalenko.....	49
PAKHNIUK KATHERINE Story <i>A Legend about Harkhusa</i> as Project of Enlighten Period in Creative Heritage of Hryhorii Kvitka-Osnovyanenko.....	53
POSLAVSKA INESA The Discourse of Madness in the Novel <i>Perekhresni Stezky (The Cross Paths)</i> by Ivan Franko.....	59

PROTSYSHYNA LILIJA Creative Works by Valerian Polischuk in Context of Aesthetic Identifications in the Ukrainian Literature in 20-th Years of XX Century.....	65
RYABUSCHYTS NATALIJA Gothic Novel by Nikolai Gogol: genre modifications.....	72
SAIKO OLENA Life Strategies in Counteract to Terror in the Novel <i>Tyholowy (Tiger Trappers)</i> by I. Bahrianyi.....	76
SAHNEVYCH TATIANA To Choose Love or Death: Dilemma to Heroes in the Novel <i>Zemlya (Land)</i> by Olga Kobylanska.....	81
SKOROHOD (KUTINOWA) MARIYA Ivan Gonta as a Literary Character by Antyn Nyvynskyi.....	87
SOZONIK MARIA Culturological Materials in Extra-curricular Study of the Novel <i>Den Hniwu (Dies Irae)</i> by Yuriy Khosach.....	93
FEDORYSHYNA LILIJA Lina Kostenko's and Bella Akhmadulina's Lyrics (Comparative-Typological Comparison).....	98
CHUBYK VITA The Concept of Female Characters in the Novel of <i>Solo dlja Solomiji (Solo for Solomia)</i> by Volodymyr Lys.....	103
SHEVCHUK VICTORIA The Myth of Niobe in MODern and Postmodern Versions (Olha Kobylanska's Novel <i>Nioba (Niobe)</i> (1905) and Sofiia Maidanska's novel <i>Dity Nioby (Niobe's children)</i> (1996)).....	107
YAROSH TATIANA Synthesis of Arts in Writing of Mykhailo Kotsyubynskyi (based on etude <i>Tsvit yabluni (Apple Blossom)</i>).....	112

Катерина Краснолюба

Науковий керівник – доктор філ. наук Захарчук І. В.

ПРОЕКЦІЇ «НОВОЇ ЖІНКИ» У ПОВІСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ «НІОБА»

У статті здійснюється аналіз образу головної героїні повісті «Ніоба» Ольги Кобилянської на основі гендерної ідентифікації.

Ключові слова: гендер, жінка-персонаж, любовний сюжет, культура.

The article is an analysis of the image of the protagonist of the story «Niobe» Olga Kobylanska based on gender identity.

Key words: gender, woman figure, love story, culture.

«Кобилянську вабила романтична надлюдина, але в баченні письменниці вона була, безсумнівно, жінкою» [6, 71]. Жінкою з сильним характером, яка в змозі протистояти життєвим обставинам, має високі духовні запити. Саме така героїня постає у повісті «Ніоба».

Сама О. Кобилянська зазначає: «Ніобу» написала я просто з причини, коли полюбила одного «чужинця». Скажу Вам щирю правду, дорогий пане доктор, що не «наш» навчив мене, що це таке правдива, щира, чиста, свята любов, – а чужий, німець. За границею пізнавала я його. Та описана мною «Ніоба» існувала справді, і всі її діти були нещасливі і спонукали мене написати ту новелу. Ніобу знала моя мати особисто, а кількох з її дітей я також. Сьогодні вони вже всі мертві, за винятком одної дитини, в котрій я все перебуваю в Відні, коли мене туди доля заносить. У їх жилах плила українсько-німецька кров... І та «последня» дитина оповіла всю «Ніобу», котру, обробивши, я поставила на наш ґрунт» [3, 357].

Метою статті є дослідження суперечливого жіночого внутрішнього світу, яке пов'язане з питанням ролі жінки в чоловічому житті та суспільній організації.

«У повісті «Ніоба» Кобилянської зустрічаємо ситуацію, коли «сильна» духом дівчина першою признається «слабкому» чоловікові в любові» [2, 136]. Головна героїня Зоня, прагнучи розуміння і чистого кохання, боячись, все ж говорить першою про свою любов. Тамара Гундорова зазначає: «Амбітні героїні повістей Кобилянської страждають від того, чи мають вони моральне право освідчитися першою» [2, 205], але проблема в тому, що «мужчина, бачите, якого маю на думці, той мужчина в моїх очах за боязливий, щоб міг прийняти таке заявлення» [5, 321]. Попри відсутність їхнього спільного майбутнього, Зоня все ж відчула поряд з художником себе жінкою, яка має право на кохання. «Він не обіцяв нічого, не ломив нічого, він мав лише дійсно правдиву душу в грудях і доброту...» [5, 132].

Повною протилежністю коханому чоловіку у повісті є наречений Зоні Олекса. «Для чоловіка важливо не те, якою є жінка насправді, а те, якою він хотів би її мати. Олексі зручно бачити Зося «зредукованою» до красивих

очей, а поза тим він демонструє повне несприйняття» [4, 43]. «І це я повинна, й те я повинна. І такою я є, а такою не є; лиш Господь Бог знає, як тут дійти до кінця» [5, 82], – розпачливо виголошує героїня.

Внутрішній конфлікт Зоні Яхнович – це з одного боку чисте – прочуття до художника, а з іншого – обов'язок перед нареченим – майбутнім священиком. За словами Анни Яхнович, матері Зоні, він – ідеальний піп, «апостол черні», який готує себе до подвигу – просвіщати народ, нести пастві світло знання. Зоня поділяє його думку про працю для народу, але не погоджується з самим характером цієї праці. Зоня стоїть вище – і над материними поглядами, і над Олексиними. Вона бачить не тільки прекрасноту поривання Олекси, але і його обмеженість, оте «кінське копито прози», що з часом витворить з Олекси типового політикана-«патріота».

«Олекса не був для мене чоловіком; нас надто різнив спосіб нашого почування. Він і не бачив ніколи в мені того, що артист бачив і цінив. Його гнівало й дразнило те, що мене радувало й поривало; і заодно стояло йому моє чуття на дорозі і він спотикався в своїх буденних обчисленнях на нього. А чужинець мов неначе одну душу й одне почування становим. Без слів, без запевнень, а самою одинокою тонкою любов'ю, що мовчки з'єднало наші душі навіки» [5, 130]

Форма епістолярного стилю, листа до матері, в якому донька розповідає про себе, дає змогу відчувати найтонші порухи душі героїні, побачити складний внутрішній світ «нової жінки», жінки, котра має право на реалізацію свого «Я» у власному житті. «Якраз «нові жінки» стверджує Кобилянська, виступають тим, «поступовим» ферментом, тою силою, що вивільняє зі старосвітської сплячки» [1, 174].

«Нова жінка» О. Кобилянської – людина сильна характером, спроможна на одинокий виклик суспільству. У публіцистичній новелі «Балаканка про руську жінку» О. Кобилянська так висловилася про характер виховання «нової людини»: «Мусимо оглядатися при вихованні наших доньок і поза границі нашої «питомості» й рідного краю. Потонуті в історію розвою людськості не на те, щоб вивчити її напам'ять і блистити в товариствах як знанням яких там воєнних подій і геройств, але шукати гарних моделей жіночих, шукати характерів, особистостей, що впливали б на ситуацію й оточення своє не полом своїм, але прекрасними, великими примірними характерами» [5, 353-354]. Саме завдяки таким особистостям, що своїм «великим примірним характером» стають прикладом, О. Кобилянська прагнула вивести свій народ на широку дорогу світової історії і культури. І хоч цей шлях буде затяжний, зате, як здавалося письменниці, надійний і певний. Такою «моделлю жіночою», «духовно вирізбленою», естетично вдосконаленою – «гармонійною людиною» прагне стати Зоня.

В образі Зоні відображено й ті риси, що були характерні для значної частини інтелігенції того часу, Ольга Кобилянська прагне розкрити образ людини в її складних суперечностях духу, борінні почуттів і думок, мрій та реальності. Прямуючи до духовного ідеалу, Зоня спочатку поринає у світ

«фантастичних мрій» і мимоволі починає відгороджуватися від навколишньої дійсності, від оточення, ти самим плакаючи свій внутрішній світ, світ ілюзій.

Замкнута в собі дівчина знаходить втіху у своїх вимріяних ідеалах, усвідомлюючи, що самоосвіта, самовиховання не були для неї чимось штучним, удавано-показним, а потребою романтичної, мрійливої душі. Так тривало до тих пір, поки Зоня не зіткнулася з деякими аспектами реальної дійсності. Побувавши серед народу з старовинною багатою культурою, високою мораллю і освітою, Зоня мимоволі згадала свій культурно занедбаний народ «Мій народ, у своїм невимовнім убожестві, утиску й занедбанні... злидні й нужда змушувала його сотнями покидати свій шматок землі, століттями поливаної його кров'ю, та йти задля ліпших днів в чужину за море» [5, 90-91].

У міркуваннях Зоні про характер виховання людини легко впізнати погляди самої О.Кобилянської, яка на час написання «Ніоби» розчарувалася в діяльності тієї інтелігенції Буковини, яка скрізь і завжди на словах проголошувала багато патріотичних (політичних і соціальних) гасел в ім'я «меншого брата», а на ділі рвалася до «високих крісел» – державних посад (носієм подібних тенденцій виступає в повісті Олекса). Зоню письменниця відмежовує від таких «діячів» і прагне через неї викласти свої погляди на шляхи суспільного прогресу.

Зоня пристрасно апелює до всіх «великих і потужних, освічених і насичених», щоб подали «помічну руку оцим нуждарям... видобутися з багна, в котрім мучаться сотками літ», бо й вони носять у своїй душі глибокі й гарні культурні скарби. Бажаючи всім серцем добра своєму народові, Зоня задумується над тим, щоб видобути в народі його «душевні багатства», зародки ознаки культури і розвинути їх.

«Повість «Ніоба» /.../ свідчить про те, що думка, наснажена новими роздумами, сягнула далі, зазвучала голосно, безкомпромісно: геть усілякі забобони, геть національну замкненість, хутірську обмеженість, будуймо свої морально-етичні ідеали на широкій основі загальнолюдської культури, гуманізму, не відриваємось від народу – в іншому разі навіть найбагатша душею людина приречена на жебрацтво. «Ніоба», казала Ольга Кобилянська, була її відповіддю тим, хто зневірився в передових ідеях» [7, 71]. На ці суспільні виклики героїня має власну відповідь: «Я ще не знаю, Олексо, які вимоги поставить життя до моєї особи, однак будь переконаний... що коли б воно жадало жертв і відречення, воно одержить їх від мене; але, будь певний, що це станеться без «музики й шуму», бо тости не на часі, як і взагалі всякий «галас» противний мені до глибини душі» [5, 93].

Отже, внутрішній світ Зоні Яхнович із «Ніоби» Ольги Кобилянської розкрито у декількох площинах: почуттів до чоловіка та в національній свідомості. Таким чином, Ольга Кобилянська заманіфестувала актуальні проблеми українського суспільства, котре потребувало докорінної перебудови морально-етичних норм та гендерної ідентифікації.

Джерела:

1. Агеєва В. Жіночий простір : Феміністичний дискурс українського модернізму: монографія / В. Агеєва. – К. : Факт, 2003. – 320 с.
2. Гундорова Т. *Femina melancholica* : Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської / Т. Гундорова. – К. : Критика, 2002. – 272 с.
3. Кобилянська О. Зворушене серце : Твори: у 2-х кн. / О. Кобилянська ; упоряд. : А. Чічановський ; передмова : Л. Дем'янівська. – К. : Грамота, 2003. – Кн. 2. – 464 с.
4. Крупка М. Жіноча проза доби модерну: концепція нового героя / М. Крупка. // Вісник Львів. ун-т. : Серія філол. – Львів, 2004. – Вип. 33. – Ч. 1. – С. 43-50. – Режим доступу: http://kursovichok.ucoz.ru/load/visnik_lvivskogo_universitetu_serija_filologichna_vipusk_33_chastina_1_zbirnik_naukovikh_prac/38-1-0-409.
5. Кобилянська О. Твори : У 5 т. / О. Кобилянська. – К. : Держ. вид-во худ. літератури, 1963. – Т. 3.
6. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі : монографія. – 2-ге вид., перероб і доп. / С. Павличко. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.
7. Панчук Е. Гірська орлиця : Спогади. / Е. Панчук. — Ужгород, 1976. – 123 с.